

Ka 'Ikepili Laulā No

Ka 'Ikepili I Ho'omalū 'Ia A Ka Haumana

No ka māhūahua 'ana o ka 'ike no nā pono a me nā kānāwai, a me kāu hana kūpono e ho'ohana ai i kou pono, e hō'ike aku i kou po'o kula a i 'ole e hele aku iā:

bit.ly/FERPAHI

Ua ho'opōkole 'ia kēia palapala o ka Ho'olaha Mākua a me ka 'Ikepili I Ho'omalū 'ia a ka Haumana a Ka Haumana ma nā kula aupuni o Hawai'i, a aia ma ka punaewehe ma bit.ly/FERPAguide. a i 'ole aia nō kekahi palapala maoli ma ke kula.

He aha ke KHOKH?

'O ke Kuleana Ho'ona'auao 'Ohana a me ke Kānāwai Ho'omalū (KHOKH) kekahi kānāwai pekelala nāna e ho'omalū i ka 'ikepili piilikino a ka haumana (IP) a me kekahi 'ikepili a ka haumana i pili pa'a 'ia a mālama 'ia ma ka waihona palapala ho'ona'auao, nā kula, nā ke'ena kula huipū'ia, nā ke'ena moku, a me nā ke'ena moku'āina ma loko o Ko Hawai'i Ke'ena Ho'ona'auao (KHKH). A mālama 'ia ua 'ikepili lā i nā 'ano:

- palapala, e like me, huipū'ia, Ho'ona'auao Haumāna Kīnānā, a me nā faila a nā haumāna a'o i ka 'ōlelo Haole ma ka leo 'elua; a me
- faila uila, e like me, Waihona 'Ikepili Haumana No Nā Makahiki, Waihona 'Ike Pili Haumana, a me nā faila 'ōnaehana kāko'o haumana.

Aia paha nā 'ike piilikino, nā palapala komo, nā palapala ho'olaha kaha, nā mo'omō'a'li, nā leka nuku, a pēlā aku i loko o kēia waihona 'ikepili. Pili nō ka IP me kekahi haumana kiko'i, a hiki nō i kekahi kanaka o ke kaiaulu ke kuhikuhi i kekahi haumana.

Hiki nō i nā mākua, nā kahu hānai, a me nā haumāna kūpono (nā haumāna piha nā makahiki 18 a 'oi) ke:

- nunenene a kālailai i nā 'ikepili na'auao a ka haumana ma o ka ho'ouana 'ana i kekahi leka kākau 'ia i ke po'o kula i mea e kuhikuhi 'ia ai ka (nā) 'ikepili a lākou e makemake nei e nune; noi i ka ho'ololi 'ōlelo pāku'i no kekahi 'ikepili na'auao a ka haumana i mea e ho'oponopono ai i nā hewa a i 'ole nā ho'opunipuni, a i 'ole e ho'opololei i ka hewa o ka a'e kapu o kā ka haumana pono ho'omalū ma lalo o KHOKH;
- hā'awi i kekahi palapala 'apono ma mua o ka ho'olaha 'ana i nā 'ike i loko o ka waihona palapala na'auao a ka haumana; a
- ho'opi'i aku i KHKH a me/i 'ole ke Ke'ena Na'auao o 'Amelika Huipū 'Ia ma muli o nā hewa i hō'ike 'ia a ke kula, e mālama i nā 'ōlelo o KHOKH.

Hiki nō nā mākua, nā kahu hānai, a me nā haumāna kūpono ke hā'awi i kā lākou noi i kākau 'ia i o ke kula ke noi e loiloi, kālailai, a i 'ole ho'ololi i nā palapala, a i 'ole e ho'āpono i ka ho'olaha 'ana i nā palapala.

Na wai ke kuleana e mālama i ka 'ikepili haumana?

No ka mea, inā ka'alo kekahi limahana a manawale'a paha i ka 'ikepili hauamana, inā he kuhihewa paha, 'a'ole paha, na mākou ma loko o nā kula a me nā ke'ena o KHKH e ho'omalū i ia 'ikepili lā.

Hiki iā wai ke 'ike i ka waihona palapala ho'ona'auao a ka haumana a me ka IP?

Ma ka laulā, pono e loa'a mai ka 'apono i kākau 'ia iā KHKH mai ka makua, ke kahu hānai, a me ka haumana i 'ae 'ia, i mea e hā'awi aku ai i ka IP a i 'ole kekahi 'ikepili 'ē a'e mai kekahi waihona palapala ho'ona'auao a ka haumana i kekahi kanaka KHKH 'ole. Hiki paha i nā po'o kula, inā he hoihoi maoli nō i ka na'auao a i 'ole e ho'okō i ko lākou kuleana hana, ke 'ae i nā palapala me ka 'āpono 'ole. Eia kekahi mau kumu alaka'i:

- E kālailai i ka 'ike i mea e ho'omaika'i ai ke a'o 'ana;
- E alaka'i i ka hana a KHKH;
- E loiloi i ka haumana, ke kumu, ke kula a me kā ka papahana pahuhopu;
- E mālama i nā kāko'o no nā haumāna, nā kumu, a me nā kula; a
- E hō'oi'a'io i nā waihona palapala.

I ka wā hea i pono 'ole 'ia ai ka 'āpono no ka ho'olaha 'ana i ka 'ikepili haumana?

Ma ka laulā, 'a'ole hiki ke ho'olaha 'ia ka IP a me ka waihona palapala ho'ona'auao me ka 'ae 'ole, akā i kekahi wā, 'ae 'ia ke KHKH e nā kānāwai KHOKH e ho'olaha i ka waihona palapala ho'ona'auao me ka 'ae 'ole. Noke mau KHKH e mālama i ka ho'omalū 'ia 'ana o ka 'ikepili haumana, a e hō'ike aku nō i ka makua, ke kahu hānai, a me ka haumana kūpono i ka ho'olaha 'ana i nā 'ikepili a i ke kumu i ho'olaha 'ia ai i 'ikepili lā. Eia kekahi mau mea ma'amau e like me:

— **Nā Limahana.** Hiki nō i nā mea i 'ae 'ia e ke KHH ke, inā he hoihoi maoli no ka ho'ona'auao, hō'ulu'ulu i ka 'ikepili haumana me ka 'ae 'ole 'ana o ka makua, ke kahu hānai, a me ka haumana kūpono. Paipai 'o ke KHH i nā limahana ma ko kākou kula aupuni e ka'ana aku ka'ana mai i ka 'ikepili haumana me nā hoa hana i mea e loiloi ai nā papahana a me nā hana a ka haumana i mea e māhūahua ai nā pahuhopu a me nā manawa kūpono no nā haumana.

- 'O ka limahana, 'o ia kekahi kanaka i hai 'ia e ke kula ma ke 'ano he alaka'i, he po'o kumu, he kumu a i 'ole he kumu kāko'o, he mau kānaka i hai 'ia e ke Ke'ena Ola nāna e kahu i nā haumāna, a i 'ole he kanaka e noho ana ma ka papa alaka'i o ke

kula. 'O kekahi limahana 'ē a'e, 'o ia nō kekahi hana manawale'a a i 'ole kekahi kanaka i palapala 'aelike 'ia ma waho o ke kula nāna e hana i kekahi hana kiko'i, inā 'a'ole limahana o ke kula i mākaukau i ia hana, a aia nō ua kanaka lā ma lalo pono o ke kula me ka hiki ke ho'ohana a mālama i ka IP mai nā waihona palapala kula mai; kekahi māku'a a i 'ole kekahi haumana paha nāna e hana manawale'a ma luna o kekahi kōmike a ke kula; a i 'ole he makua, he haumana, he manawale'a 'ē a'e e kōku'a ana ma kekahi limahana kula e ho'okō ana i kāna hana. He pono ka hoihoi maoli nō o ka limahana kula no ka loiloi 'ana ona i kekahi palapala mai ka waihona palapala kula mai i mea e ho'okū ai i kona kuleana ho'ona'auao.

— *'Ikepili Papa Kuhikuhi*. E ho'onohonoho ana paha 'o KHKH i kekahi mau 'ike pili ma ke 'ano he 'Ikepili Papa Kuhikuhi e ho'olaha 'ia ana paha me ka 'āpono 'ole, 'a'ole hiki na'e inā e noi ana ka makua, ke kahu hānai, a i 'ole ka haumana i 'āpono 'ia e ho'olaha 'ole i kēlā 'ikepili lā – ua kapa 'ia kēia noi he noi "hō'ole" i kekahi manawa. 'A'ole hewa ka ho'olaha 'ana i ka 'Ikepili Papa Kuhikuhi, a i 'ole ia he 'a'e kapu pili kino.

Ho'ohana mau 'ia ka 'Ikepili Papa Kuhikuhi ma nā mea i pa'i 'ia e ke kula, e like me:

- Kekahi Papa Kuhikuhi Hana Keaka, e hō'ike ana i ka hāme'e o ka haumana ma loko o kekahi hana keaka;
- Ka Puke Ho'ohali'a Makahiki;
- Nā palapala Papa Laehano a me nā helu papa ho'ohanaohano 'ē a'e;
- Nā Papa Kuhikuhi 'Aha Hemo Kula; a me
- Nā palapala Hana Ha'uki, e like me ka hākōkō, e hō'ike 'ia ana nā paona a me nā kapua'e o nā 'ālapa.

Ua ho'onohonoho ihola 'o KHKH i kēia mau 'ikepili ma lalo nei i 'Ikepili Papa Kuhikuhi:

- Ko ka haumana inoa
- Ka Helu Wahi
- Ka Helu Kelepona
- Ka lā a me kahi i hānau 'ia ai.
- Nā lā i hele mai (e like me nā lā i komo/ha'alele)
- Papa
- Ke komo 'ana i loko o nā hanana i 'ike 'ia a me nā hana ha'uki.
- Nā Paona a me nā kapua'i o nā 'ālapa ma nā hui 'ālapa
- Nā makana i hā'awi 'ia mai, e like me ka papa laehano a me nā palapala ho'okō (e like me ka palapala puka.)
- ke kula i hele 'ia i ka wā i hala iho nei.
- Ka lā hemo kula.

Inā hā'awi 'ia kekahi noi i kākau 'ia no ka ho'olaha 'ole 'ana e kekahi makua/kahu hānai a i 'ole kekahi haumana i 'āpono 'ia, i kapa 'ia 'o "hō'ole" i kekahi manawa, 'a'ole hiki i KHKH ke ho'olaha aku i kekahi 'āpana 'ike mai ko ka haumana 'ikepili papa kuhikuhi ma muli o ke noi no ka ho'olaha 'ole 'ana. 'Ae nō ke kula i kekahi leka i pūlima 'ia a kākau 'ia ka lā e kekahi makua, kahu hānai, a i 'ole kekahi haumana kūpono. Aia no kekahi mau 'ike hou no ka 'ikepili papa kuhikuhi a me ka hō'ole 'ana ma bit.ly/hidoedirectoryinfo, a i 'ole inā 'oe makemake i kekahi pepa maoli, e kama'ilio me ke kula.

- *No ka Ho'olilo 'ana i ka Palapala Ho'ona'auao*. Hiki paha i KHKH ke ho'olaha aku i nā palapala ho'ona'auao i kekahi kula 'ē a'e a i 'ole kekahi kulanui paha ma muli o ka 'i'ini o kekahi haumana e mana'o a i 'ole 'imi i ka ho'okomo 'ana a i 'ole ka ne'e 'ana, inā nō pili ka ho'olaha 'ana no ke komo 'ana a i 'ole ka ne'e 'ana o ka haumana.
- *Ola a i 'ole Kekahi Uila Pōpilikia*. Hiki paha i KHKH ke ho'olaha aku i ka 'ikepili mai ka waihona palapala ho'ona'auao mai i mea e ho'omalua ai i ke ola a i 'ole ka palekana o nā haumāna a i 'ole kekahi kānaka 'ē a'e, inā paha he hanana pōpilikia i hana 'ē 'ia, a i 'ole he pōpilikia 'i'o nō a i 'ole kekahi pōpilikia makani 'ino.
- *Nā Ke'ena Moku'āina a Pekelala*. Hiki paha i KHKH ke ho'olaha aku i ka 'ikepili haumana i nā 'elele mai ke Kahu Mālama Waiwai o 'Amelika Huipū 'Ia, Loio Kuhina, a i 'ole ke Kākau'ōlelo. Hiki paha i KHKH ke ho'olaha aku i ka 'ikepili ho'ona'auao i nā kia'i o ka moku'āina a i 'ole ke ke'ena ho'ona'auao.
- *Nā Hō'ōia, Nā 'Āpono Hou, Nā Noi'i a me Nā Loiloi 'Ana*. Hiki paha ke loa'a mai ka 'ikepili mai ka waihona palapala ho'ona'auao a nā haumāna, i kekahi kanaka, 'oihana, a i 'ole kekahi hui e hana ana i ka hō'ōia, nā hui ho'āpono hou, kekahi noi'i a i 'ole kekahi loiloi 'ana ma o KHKH; inā ho'ohana 'ia ka 'ikepili no kekahi kumu kiko'i, a 'a'ole hiki ke hana hou 'ia, a i 'ole ho'olaha 'ia ua 'ike lā i kekahi kanaka, 'oihana, a i 'ole kekahi hui. 'A'ole hiki iā lākou ke ho'ohana i kēlā 'ikepili no ka hana 'imi kālā.

He aha ke Kānāwai Ho'omalua Haumana (KHH)?

Aia nō he mau kuelana i loa'a mai i nā māku'a mai ke KHH pekela mai no ko mākou ana mana'o 'ana, ka 'ohi'ohi 'ana a me ka ho'ohana 'ia 'ana o ka 'ikepili. Aia kēia mau kuleana, 'a'ole ia nā mea a pau.

1. Ka 'ae 'ana ma mua o ke koikoi 'ana i nā haumāna e hā'awi mai i kekahi ana mana'o no kekahi o kēia mau mea ma lalo iho, inā kāko'o 'ia e ke Ke'ena Ho'ona'auao o 'Amelika Huipū 'Ia.
  - Nā mana'o a me nā hui kālai'āina o ka haumana a i 'ole ka makua o ka haumana;
  - Ka ma'i lōlō o ka haumana a me ko ka haumana 'ohana;
  - Nā mana'o ho'oha'i a ho'oiipoipo paha;
  - Hana 'a'e kānāwai, ka laulauna'ole, ka ho'olaha wale, a i 'ole ka ho'owahāwahā;
  - Ka loiloi pono 'ana i nā kānaka 'ē a'e me nā kānaka i pili 'ohana;
  - Pīlina i 'ike 'ia e ke kānāwai e like me nā pīlina me nā loio, nā kauka, a i 'ole ke kahu pule paha;
  - Ka Ho'omana 'ana, o ka haumana a i 'ole ko ka haumana mau māku'a; a i 'ole
  - Ka Loa'a Kālā 'Ana, koe na'e nā mea i pono 'ia e ke kānāwai no nā papahana.
2. Ka ho'olaha 'ana i ka hana e hō'ole aku i ka haumana i:
  - Kekahi ana mana'o o ka 'ike pili i ho'omalua 'ia, a mea 'ole ke kālā;
  - Kekahi pōpilikia 'ole, kekahi hālāwai kauka pili kino a i 'ole hō'ike i koikoi 'ia no ke komo 'ana i ke kula, i hā'awi 'ia e ke kula a i 'ole kekahi 'elele o ia kula, a 'ole pili i ka ho'omalua 'ana i ke ola kino a palekana o ka haumana, koe na'e no ka ho'olohe, ka 'ike maka, ka hō'ike iwikuamo'o kīke'eke'e, a i 'ole kekahi hō'ike'ike pili kino i 'ae 'ia a i 'ole koikoi 'ia e ke kānāwai moku'āina; a me
  - Ka hana no ka 'ohi'ohi 'ana, ho'olaha 'ana, a i 'ole ho'ohana 'ana i ka 'ikepili i loa'a mai mai nā haumāna mai no ka 'imi kālā a i

‘ole ke kū‘ai ‘ana aku a i ‘ole ka ho‘olaha ‘ana i ka ‘ikepili iā ha‘i.

3. Ka loiloi ‘ana, ma ke noi ‘ana a ma mua o ka hana ‘ana a i ‘ole ka ho‘ohana ‘ana:
  - Nā ana mana‘o o ka ‘ikepili i ho‘omalū ‘ia, a haku ‘ia e kekahi hui ‘ē a‘e;
  - Nā pono hana i ho‘ohana ‘ia i mea e ‘ohi‘ohi ai i ka ‘ikepili mai nā haumāna mai no nā mea i ‘ōlelo mua ‘ia ma luna a‘e no ka ‘imi kālā, ke kū‘ai ‘ana, a i ‘ole ka hā‘awi ‘ana; a me
  - Nā ha‘awina i mālama ‘ia no ka ho‘omōhala ha‘awina ‘ana.

E ho‘olaha ana nō KHKH i nā mākua o nā haumāna i ho‘onohonoho ‘ia e hana i kekahi hanana kiko‘ī a i ‘ole kekahi ana mana‘o i mālama ‘ia e kekahi o nā mea i helu papa ‘ia ma luna a‘e a e hā‘awi ana i kekahi manawa e hō‘ole ai ka mākua i kāna keiki e hana.

Aia nō ka ho‘olaha ‘ia ‘ana o nā kuleana ma lalo o KHH ma bit.ly/hidoeppra a i ‘ole ma ka leka ‘ana aku i ko ke kula ke‘ena.

Ka Hana e Ho‘opi‘i ai:

‘O nā mākua kai mana‘o, ua ‘a‘e ‘ia ko lākou kuleana ma lalo o KHOKH a i ‘ole KHH, hiki ke ho‘opi‘i a‘e me

KO KA MOKU‘ĀINA KH ma o ka leka:

Kahu ‘Ikepili a me Ke Ke‘ena Loiloi

Ke Ke‘ena Ho‘ona‘auao

Pahu Leka 2360

Honolulu, Hawaii 96804

Ko Ka Moku‘āina KH:

Hiki ke ho‘opili aku ma ka punaeweke ma o ka leka uila, ma FERPA@notes.k12.hi.us.

Hiki i nā mākua ke ho‘opi‘i aku i ko ‘Amelika Hui Pū ‘Ia Ke‘ena Na‘auao nāna e mālama i KHOKH:

KH Pekelala ma o ka leka:

Ke‘ena Mālama Kānāwai ‘Ohana

Ko ‘Amelika Hui Pū ‘Ia Ke‘ena Ho‘ona‘auao

400 Alanui ‘o Maryland,

HK Wakinekona DC 20202-5901

Pehea e ho‘oikaika ai KHKH ma o ka ‘ikepili haumana?

Hō‘ike aku KHKH i ka ‘ikepili i nā kula ma loko o ka moku‘āina i mea e loiloi a e ho‘oikaika ai i ke a‘o ‘ana, a ma o ia hana, e māhuahua i nā mea i a‘o ‘ia a me nā pahuhopu no nā haumāna. Penei nā ‘ano o ka hō‘ike ‘ana aku:

- Hō‘ike ‘ia kā ka haumana ‘ikepili "i mua" me nā limahana o ke kula ma loko o ke kula a me nā ke‘ena kula hui pū ‘ia āna e ho‘okomo ai a i ‘ole e ho‘okomo ana. Hō‘oia kēia hana i mea e ho‘okō maika‘i ai i kā ka haumana pono, ‘oiāi ‘o ia e ho‘ololi ana i nā kula. Kōkua kēia hana i nā kula e mākaukau no nā haumāna e komo ana.
- Hō‘ike ‘ia ka ‘ikepili o nā haumāna e komo nei i kekahi kula "i hope" i ke kula a me nā Ke‘ena Kula Hui Pū ‘Ia a kekahi haumana i komo ai i nā makahiki i hala i mea e loiloi ai nā limahana o ke kula i nā kānāwai a me nā hana i ho‘ololi i kā ka haumana mau pahuhopu.
- Kālailai ‘ia kā ka haumana ‘ikepii ma nā Ke‘ena Hui Pū ‘Ia a me ke kulanā Moku‘āina i mea e wae ai i nā kānāwai i holomaika‘i a me nā mea e pono e ho‘ololi.